

A rendszerváltást követő kriminálpolitika és a rendészeti stratégiák kapcsolata

1. Bevezető

A magyar rendőrség a rendszerváltás idején nem maradhatott tovább a kommunista állam erőszakszervezeteként funkcionáló fegyveres testület és nem vállhatott a mindenkori kormány akarátának végrehajtójává. Magasabb társadalmi elvárások elé kellett néznie. Mindezt nehezítette a bűncselekmények számának rohamos emelkedése, a büntetőpolitika folyamatos változása, az addigi társszervek és partnerek átalakulása, feloszlása. Az addig zárt határok, az elnyomás, és erősen stagnált társadalmi kép elfojtotta a bűnözést, azonban a rendszerváltás fordulópontot jelentett e téren (Borbíró-Kerecsi, 2009.). A társadalom politikai, gazdasági, kulturális berendezkedésének változásával szociológiai kutatások szerint (Kolosi-Sági, 2006) nagy mértékben devalválódott, felbomlott a közösségi kontroll, így a tárgyi, szellemi értékek is megromlottak. Meggyengült a társadalom önálló közbiztonságot fenntartó mechanizmusa, a produktumot a piaci szabályok szerint a szolgáltatótól várták, ezért törvényszerűvé vált a bűncselekmények számának emelkedése. A bűnözés számának emelkedése elleni védekezés korlátjaként pedig mint bűnüldözési korlátokat, az azt kiváltó rendőri bizonytalanságot /és annak egyik okaként/ jogszabályi hiányosságok jelentették. A rendőri jelenlét fontosságát változatlanul fenntartották az egymást követő politikai hatalmak, folyamatos létszámemelés jellemző a mai napig is. Bizton számolt vele mindenki, hogy az 1990-ben újonnan megalakuló koalíciós kormány szakít az eddigi rendőrségi modellel, és a névleges átszervezéstől távolabbi a decentralizálás útjára lépve lokális alapokra szervezi (megreformálja) a rendőrséget, így beindulhat a folyamat, amelyet a kor rendészettudomány kutatói a decentralizációs folyamat eredményeképpen kezdetben prognosztizáltak. Mint ahogyan a választások győzteseként a Magyar Demokrata Fórum a decentralizálás elve mellett állt és tett említést is az 1990-ben készült kormányprogramban más jellegű irányítási modell bevezetéséről, azonban az anyag félreérthetetlenül rögzíti az alábbi tézist: „Ennek megvalósítása során nem kívánunk önkormányzati rendőrséget létrehozni. A bűnözés jelenlegi helyzete egységes szemléletet és fellépést kíván”(A nemzeti megújulás programja, 1990, p. 163.).

A gondolatmenetet továbbfolytatván nem csupán a centrális, hanem a militáris, reaktív tulajdonságot vési kőbe a belügyminiszter Boross Péter a vele készített interjú során tett nyilatkozata, miszerint a rendőrség működését „kemény, férfias, fegyelmezett hierarchiában”(Boross, 1991, p. 49.) képzelel. Később 1993-ban már kijelentette, hogy „a demokratikus jogállamiságra jellemző szabadságfok csak a törvénytisztelő állampolgárt illeti meg. A bűncselekményt elkövető, bűnöző életmódot folytató személyek ellen, a közrend érdekében, a törvények előírásai szerint kell fellépni, lehetővé téve a gyors és hatékony intézkedéseket.”(Boross, 1993.) Boross Péter nem állt egyedül ebben a kérdésben, hiszen sikerült értékeit az akkori rendőri vezetésbe sulykolnia, avagy erre

¹ Kunszentmiklós Rendőrkapitányság, Rendészeti Osztály, r. százados, osztályvezető, NKE Rendészettudományi Kar, Doktori Iskola, PhD-hallgató

szükség sem volt pusztán megerősítésül szolgált az addig is kontinentális (Korinek, 2015, p. 11.) elveken működő rendőrségi szemléletnek. Amennyiben tovább elemezzük a Boross Péter belügyminiszter 1993-ban tett exorzéját, akkor megállapíthatjuk, hogy a miniszter a bűnözéstől való retteget az ártatlanság vélelmének felszínes megsértése mellett helyezte kilátásba pontosan ellenkezőleg a demokratikus felfogással. Az „Antall-kormány” kiállt tehát a hierarchikus-támogató irányítási elveken működő rendőrségi működés (Finszter, 2012, p. 315.) megszilárdítása, újra teremtésében.

2. Kriminálpolitika és rendőrség

A kriminálpolitika és a rendőrség kapcsolatának kutatása során fontos tisztázni a rendőrség, mint állami rendészeti szerv közigazgatásban elfoglalt helyét, a bűnözés társadalmi kontrolljában képviselt szerepét. „Rendészetben azt a közigazgatási tevékenységet értjük, amelynek feladata a közbiztonság és a közrend, valamint az állampolgárok személyes biztonságának megóvása, továbbá közreműködés a megsértett rend helyreállításában”(Baraczka-Szikinger, 1999, p. 384.). A rendőrség tehát állami rendészeti szerv, amely negatív kontrollként jelentkezik a társadalom közbiztonsági rendszerének fogalmában, miszerint „a modern polgári jogállamban közbiztonsági rendszeren mindazoknak a jogszabályoknak, állami szervezeteknek, társadalmi szervezeteknek és vállalkozásoknak, továbbá feladatoknak és funkcióknak az összességét értjük, amelyek rendeltetése a társadalom egészének, a közösségeknek és az egyeseknek a védelme a jogellenes emberi magatartásokkal szemben”(Finszter, 2012, p. 105.). A rendőrség negatív kontroll mechanizmusa az államszocializmus éveiben determinálta azon nézetet, miszerint a szervezet feladata, hogy háborút folytasson a bűnözés ellen. Ezen felfogás az elmúlt közel 30 év alatt keveset változott, mint ahogyan azt kortárs kutató Vári Vince megfogalmazta; „A rendőrség Magyarországon számos fronton folytat harcot, aminek csak egy eleme a bűnözés, a 25 éve folyó állóháború lassan kivéretteti és tényleges feladatában és eredeti rendeltetésének teljesítésében teszi harcképtelenné.”(Vári, 2016, p. 17.). Egyetértek továbbá a szerző azon gondolatával, miszerint egy rendszer, jelen esetben a rendőrség szervezetének fejlődési szükséglete szorosan összefügg az azt alkotó, abban aktívan dolgozó személyek szemléletével, gondolkodásával és kondicionált szokásrendszerével. Itt erősen megjeleníthetők azon alkotó elemek, amelyek a modern rendészethez szükségképpen hozzájárulói, így a közigazgatás szükségességének elemein túl a professzionalizmus is.

A rendszerváltást követő évek során a fejlődő kriminálpolitika rámutatott arra, hogy a szervezet korlátozó-beavatkozó jellegű reagáló kriminálpolitikai alapfunkciója idejét múlt, a közbiztonság kollektív és kooperatív megteremtése, fenntartása érdekében szükséges megerősíteni a rendőrség segítő-támogató szerepét (ami alapján a bűnmegelőzés területén a rendőrség feladata a helyi igényeknek való megfelelés szolgáltató jelleggel), illetőleg a modern európai szemlélet alapján kettős nyomtávú kriminálpolitikai szemléletre váltani. Mindehhez szükséges a rendőrség számára rendészeti stratégia megteremtése, amely egy magasabb szintű közbiztonsági stratégiával szinkronban előmozdítaná a szervezet fejlődését. „Az átfogó rendészeti stratégia irányainak meghatározása szükségképpen a kriminálpolitikára támaszkodik és ehhez képes értékválasztást jelent.” (Az Országos Kriminológiai és Kriminalisztikai Intézet kriminálpolitikai koncepciója, 1993, pp. 3-6.).

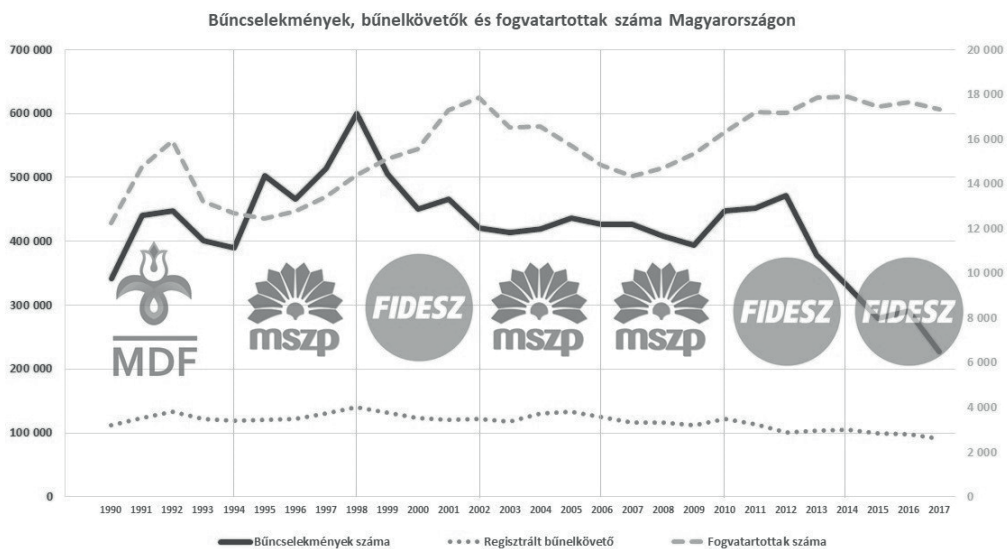
A modernizációs folyamatok más és más trendet mutattak a különböző kormányciklusok alatt ami érthető, hiszen politikai konszenzus nélkül nem született egységes és áttörő közbiztonsági stratégia, mint ahogyan rendészeti stratégia sem került beváltásra. A negatív társadalmi jelenségek ideologikus kriminálpolitikai gyengeségei között említi Kacziba Antal azon fentiek szerint háborúként tárgyalt kriminálpolitikai értékválasztást, melyben a korlátozó-beavatkozó alternatíva és annak „zéró tolerancia” elnevezésű elvének túldinamizálása veszélybe sodorhatja a jogállam alapértékeit, indokolatlan mértékben korlátozza a hagyományos alapjogok érvényesülését, és társadalmi robbanással fenyegető mértékben növeli a kirekesztettek körét, felerősíti a társadalomban meglévő dezintegratív tendenciákat (Kacziba, 2009, p. 135.). Kacziba a továbbiakban rámutat azon kettős nyomtávú kriminálpolitikai értékválasztásra, amely kompromisszumként szolgálhat az elmaradott rendészeti funkciókkal rendelkező rendőrség számára a rendszerváltást követően átalakult társadalommal történő kooperációhoz. A kettős nyomtávú kriminálpolitikai értékszemlélet egyfajta zárkóként illeszkedhet azon magyar rendőrség szervezeti, irányítási rendszerébe, melynek rendszerváltást követő hierarchikus, kemény bűnözés elleni háborút képviselő alapját az Antall-kormány, majd Boross Péter lefektetett. Megalapozta ezzel a rendőrség rendészeti szerepvállalását az 1993-as koncepcióban szereplő úgynevezett korlátozó-beavatkozó alapmodellel szemben.

A korlátozó-beavatkozó modell előnyei között említhető a hagyományokra építő tradicionális büntetőjogi normák fokozott tisztelete, a lakossági támogatás elnyerése, a jogvédelmi apparátusok centrális felépítettsége és az ebből adódó végrehajtási fegyelem. Ezzel szemben a segítő-támogató modell erősségei között kiemelendő az emberi jogoknak az értékhierarchia csúcsára helyezése, a bűnözés társadalmi okaira vetülő fokozott figyelem, a szellemi és az anyagi energiák hatékony felhasználása, a társadalom aktív közreműködése, a lakosság alkalmassá tétele arra, hogy a kriminalitást a maga valóságában értelmezze, leszámolva azzal az illúzióval, amely azt a hitet táplálja, miszerint a börtön szigora alkalmas eszköz az egyén beállítódásának megváltoztatására. A koncepció részletesen szövelt a két modell hátrányairól is, amit ehelyütt úgy lehetne összefoglalni, hogy ami az egyiknél előny az a másik alternatívában a hátrányok között jelentkezik (Finszter, 2013, p. 96.). A közös cselekvésre utalván, miszerint a kriminálpolitika büntető igazságszolgáltatáson túlnyúló feladatai és eszközei szoros kapcsolatot feltételeznek más szakpolitikákkal, mindenekelőtt a társadalompolitikával. Bizonyítja mindezt azzal, hogy a bűnözés társadalmi jelenség, melynek mind oksági folyamatai, mind pedig egyéni és társadalmi következményei összekapcsolódnak más társadalmi problémákkal, melyek kezelésére azonban más ágazati politikák hivatottak. A társadalmi devianciák jelentős részének megfékezése nem a kriminálpolitika, hanem más szakpolitika számára kihívás, azonban mivel ezek reprodukciós folyamatai gyakran egybeesnek a bűnözés reprodukciós folyamataival, ezért ezen deviáns formák bár kezdetben kívül eshetnek a bűnözés területétől, mégis befolyásolják annak alakulását. Mindezt figyelembe véve a kriminálpolitika nem hunyhat szemet más irányzatokkal, így például szociálpolitika, oktatáspolitikai, foglalkoztatáspolitikai vagy akár ifjúsáspolitikai felett (Borbíró et al, 2016, p. 713.) Az 1993-as kriminálpolitikai koncepció különbséget tesz elméleti és gyakorlati kriminálpolitika között azonban nem tesz említést a gyakorlati kriminálpolitika belső szerkezetéről (Finszter, 2006, p. 87.). Finszter Géza azonban tovább boncolja a gyakorlati kriminálpolitikát és természeténél fogva három szintre tagolja. Az első szint a reagáló

kriminálpolitika, mely a bűnüldöző és igazságszolgáltatási szerveknek a bűnözésre adott választ rejti magában. A következő szint a tervező kriminálpolitika, amely a törvényalkotó szerveknek a bűnözési prognózisra épített szándékát foglalja magába több lépcsőben. A harmadik szint pedig nem más, mint maga a közbiztonsági stratégia.

3. Közbiztonsági stratégia és kormányzati ciklusok

A rendszerváltás óta valamennyi kormány jelentős lépést tett a rendszet hatékony működtetéséért. A kormányra kerülés előtt a pártok 1990. óta minden pártprogramban szerepeltették valamilyen formában a közbiztonság javítása majd fenntartása céljából kívánt feladattervüket. Ennek során minden esetben külön fejezetben tárgyalták a rendőrség helyzetét és annak funkcionálisabb működési elveit. A közbiztonsági stratégia azonban ez idáig egyetlen hatalomra kerülő párt által sem került teljes formájában, azaz pártok közötti konszenzus felvázolásával lefektetésre. Egységes közbiztonsági stratégia híján azonban pusztán az egyes kormányok által tervezett rendészeti elképzelések, stratégiák kerültek jobb esetben ciklikusan bevezetésre, végrehajtásra a sajátos büntetőpolitikai elképzelések mentén.

1. ábra: Bűncselekmények, bűnelkövetők és fogvatartottak száma Magyarországon

Forrás: ERÜBS/ENyÜBS; BVOP statisztika

Az 1. ábra a rendszerváltást követő évek regisztrált bűncselekményeit, bűnelkövetők és fogvatartottak számát ábrázolja. A bűnözés trendje, az adott kormányzati ciklusok kriminálpolitikai irányzatának jelképes indikátora.

Az Antall-kormány programja a demokratikusan működő, polgárbarát rendőrség megteremtésének útját nem a reformokban, hanem „a közrend, a közbiztonság javításához nélkülözhetetlen korszerű technikai, műszaki bázis” megteremtésében és „a rendőri állomány

anyagi, erkölcsi megbecsülésében” jelölte ki (A nemzeti megújulás programja, 1990.). Később a Boross Péter által vezetett kabinet az ország közbiztonságának javítása érdekében az első kormányzati ciklus végén alkotta meg az 1033/1994. (V. 6.) Korm. határozatot, melynek végrehajtására már nem került sor. Az új büntető-eljárési törvény megalkotására vonatkozó elképzelésekről a közbiztonság fejlesztéséről szóló kormányhatározat tárgyilagosan beszél. A Kormány elsődlegesen a gyakorlati kriminálpolitika főszereplőjét a rendőrséget jelöli ki és bűnmegelőzés valamint a bűnüldözés hatékonyságát törekszik emelni. Ennek kapcsán megkezdődött a rendőrség piacialapú felmérése a TC Team Consult által melyben megvizsgálták a szervezet erősségeit és gyengeségeit. A rendőrség vezetői állományát erősségként említették a SWOT analízis során, azonban gyengeségként került említésre a tiszthelyettesi állomány annak rossz fizetése, bizonytalansága és demotiváltsága kapcsán. Talán pont ezért is tartalmazza az említett kormány határozat az igazságszolgáltatási szervek személyi, anyagi és technikai ellátottságának fejlesztését, koordináció fejlesztését. A kormányhatározat másrészt a büntetőeljárési jogalkotás során hatékony eszközöket dolgoz ki a szervezett bűnözés elleni küzdelemhez, melybe újításként szerepel a bűnüldöző hatóságokkal együttműködő személyek és a tanúk védelme is. A jogszabály rendszerbe illesztésére azonban nem került sor, révén az 1994-es parlamenti választásokat megnyerő Horn Gyula által vezetett új kormány félretette azt. A korszak racionális és liberális kriminálpolitikai irányzatot követett (Kerecsi, 2011, p. 78.), a kormányzat főként a jogállami fundamentumok megteremtésére törekedett.

A Horn-kormány programjában elutasította az előző kormány stratégiáját azzal, hogy „...a megkezdett korszerűsítési programok közül folytatni kellett azokat, amelyek a gyakorlatban beváltak a hozzájuk fűzött reményeket” (Kormányprogram, 1994.), azonban konszenzus helyett ez a kormány is saját, immáron középtávú koncepciót tervezett.

A FIDESZ-Magyar Polgári Párt kormányra kerülésekor programját öt fő kérdés köré építette, így a munkahelyteremtésre, családok segítésére, közbiztonság javítására, a tanulók helyzetének megsegítésére és az EU csatlakozásra. Az anyag immáron finánciális csoportosítást is említ, miszerint a rendvédelmi szervek 8,5 milliárd forint pótlólagos átcsoportosítást kapnak, továbbá egységes vezetés alá vonják a szervezett bűnözés felszámolására hatáskörrel rendelkező szerveket (Teendők az új évezred küszöbén, 1998.). A kormány további büntetőpolitikai intézkedéseket is tervezett (tényleges életfogytiglan, vagyonekobbzás bővítése), melyek megvalósulásra is kerültek. Az első Orbán-kormány kíméletlen harcot hirdetett a bűnözés ellen, a rendőri bérek emelése mellett azonban nem fogott közbiztonságot érintő stratégiaalkotásba és a rendőrség szervezetének kellő modernizációja sem valósult meg. A konzervatív jellegű kormány beváltotta azonban ígéretét így szigorították az 1978-as Btk-t, ezáltal implementálásra került a TЭСZ (tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés) immáron exkluzív modell (Borbíró et al, 2016. p. 755.) mutatkozott a magyar kriminálpolitikában.

A 2002-ben parlamenti választást nyert hatalomra kerülő Medgyessy Péter miniszterelnök által vezetett kormány már jóval komplexebb kormányprogrammal állt elő, amely a „Cselekedni, most és mindenkiért! A nemzeti közép, a demokratikus koalíció Kormányának programja” címet kapta. A program külön büntetőjog cím alatt leszögezi, hogy a közrend és közbiztonság kiemelkedő kormányzati feladat. A közbiztonsággal kapcsolatos tervezet

ezt követően a VIII. fejezetben a Kül- és biztonságpolitika fejezeten belül kerül kifejtésre. A program stratégiai célja komplex modernizáció, melyhez a megélhetés biztosításán túl a szociálpolitikai, egészségügyi, közegészségügyi biztonságot, a kulturális ellátottsághoz való jogot, köz- és magánterületeink rendjét, a társadalom erkölcsi normáihoz és elvárásaihoz való alkalmazkodást tűzi ki célul. A Medgyessy-kormány programja elutasítja az előző kormányzás büntetőjogi direktíváit, közeparányos büntetési rendszerét, valamint a rendőri felsővezetést korruptnak minősíti, továbbá lehetőségként kezeli a rendőrség bűnüldöző monopóliumának megszűnését. A rendőri szervek hatáskörének megnövelése mellett ugyanis az önkormányzatoknak a közbiztonság terén vállalt nagyobb felelősségével, más együttműködők bevonásával és a közösségi rendvédelem kiépítésében lát rációt. A korszak kriminálpolitikai direktívája a kettős nyomtáv elvét követve új célokat fogalmazott meg. A reformok a büntető igazságszolgáltatás szatellit szervezeteinek megreformálásával (Kerecsi, 2011. p. 78.) indultak, és létrejött a bűnmegelőzés szervezeti rendszere.

A 2006-os választásokon győztesként kormányt alakító Gyurcsány Ferenc és kabinetje kormányprogramjában (Új Magyarország, Szabadság és szolidaritás. A Magyar Köztársaság Kormányának programja a sikeres, modern és igazságos Magyarországért 2006-2010) a társadalmi egyenlőségre fekteti az igazságszolgáltatási szervek, köztük a rendőrség modernizációját is. A program folytatva az előző kormányzati ciklus elgondolását, továbbra is az állam, önkormányzatok, tulajdonosok, biztonsági magánszolgáltatók és a civil kezdeményezések együttes tevékenységével determinálja a modern társadalom biztonságteremtő képességét. Külön nevesíti a közbiztonsági programot, amely az önálló feladat- és hatáskörű önkormányzati rendészeti szervek, a gazdasági társaságok és intézmények által működtetett szakrendszerek, a magánbiztonsági társaságok, a civil kezdeményezések, illetve a köztisztviselők bevonásával kerül értékteremtővé. Erre utal továbbiakban a Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiájában (115/2003. (X.28.) OGY határozat) foglalt feladatok végrehajtása is. 2008. évtől az addig képviselt kétnyomtávú kriminálpolitikai eszközrendszer azonban kevésnek bizonyul, a Gyurcsány-kormány folyamatosan szigorító büntető- jogpolitikai eszközökhöz nyúl.

A Második Orbán-kormány hatalomra kerülésekor 2010. május végén kihirdette kormányprogramját ami „A Nemzeti Együttműködés Programja” elnevezést kapta. A program keményen ítélte el az előző kormányzás eredményeit, közbiztonság terén védelem helyett az állampolgárok ellen intézett törvénytelen támadásnak nevezte az állam erőszak-monopóliumát. Külön fejezetben fekteti le a kétharmados győzelmet aratott kormánypárt a rendőrséggel kapcsolatos tevéteit. A rendőrség működésében és formájában legalább reform szintű változtatásokra utal azzal, hogy szakítani fognak azzal a felfogással, hogy a rendőrség az állami uralom jelképe és annak végrehajtója. A következő fejezet a korszerűsítésről, létszámfejlesztésről szól. Alapjaiban a körzeti megbízotti szolgálatra fekteti a hangsúlyt azáltal, hogy valamennyi településre rendőrt helyez. A rendőrség létszámát további 3.500 fővel tervezi bővíteni, a bérüket rendezni. A program szerint a rendőri bizonytalanság megszüntetéséhez olyan eljárás törvények megalkotása szükséges, amelyek a jogszerű, határozott fellépés feltételei. Az előző kormányzati ciklus végén bevezetett három csapás ugyancsak ellenzéki javaslatra került be a büntetőjogba. Az Orbán kormány konzervatív módon ismételten exkluzív kriminálpolitikai irányt követve tovább szigorította az akkor még hatályban lévő 1978-as Btk-t. Ismét bevezette a TÉSzt, leszállította a büntetőjogi

korhatárt. Megreformálta a büntetés-végrehajtást, az Alaptörvény megalkotását követően új szabálysértési törvény és büntető törvénykönyv született. A Társadalmi Büntetés-végrehajtás Nemzeti Stratégiáját leváltotta a Nemzeti Büntetés-végrehajtási Stratégia, amely a széleskörű társadalmi büntetés-végrehajtási rendszerben előtérbe helyezi az immáron új eljárási törvényeket alkalmazó rendőrséget.

4. Összegzés

A jogállamiságtól örökölt folyamatos jellegű közrend és a közbiztonság megbízható, megőrzése és fenntartása érdekében a rendészeti szervek mélyreható politikatudományi konszenzuson alapuló széles társadalmi elfogadottságot tükröző sajátos társadalomtudományi rendszerben feldolgozott ismeretanyagok összességét képező közbiztonsági stratégia útján lennének képesek professzionálisan reagálni a kihívásokra. A modern rendészet szellemében legitim fizikai erőszak alkalmazása nélkül, vagy annak elkerülhetetlen minimalizált és arányos alkalmazása mellett a jogbiztonság és az emberi jogok érvényesülése érdekében a stratégia és szemléletmód - akár a kriminálpolitika területe- csakis úgy érvényesülhet, ha a legtágabb körű tudományterület eredményei kerülnek feldolgozásra és összefüggéseiben összekovácslásra. A rendőrségi vezetés, rendészettudomány kutatói és lokális szinten az önkormányzatok is felismerték a változás szükségességét, azonban a folyamatos létszámbővítés ellenére is szükségesnek tartotta a hatalmon lévő kormányzat a rendőrség centrális, nagy erejű bevetettségének (karhatalmista szerepkörének) megtartását. Egy tudatosan, az együttműködés jegyében összeállított közbiztonsági stratégia képes lenne fuzionálni a rendészeti szervek, így a rendőrség, katasztrófavédelem, helyi rendészeti feladatokat ellátók, civil önvédelmi és magánbiztonsági ipari szerveket rámutatván a büntető igazságszolgáltatáshoz, büntetés-végrehajtáshoz fűződő kapcsolatokra egyfajta kriminálpolitikai gyűjtőként.

Felhasznált irodalom

A nemzeti megújulás programja. Budapest, 1990.

Baraczka Róbertné- Szikinger István (1999): A rendészeti igazgatás. Magyar Közigazgatási jog. Különös rész európai kitekintéssel. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Borbíró Andrea- Kerecsi Klára (2009): A kriminálpolitika és a társadalmi büntetés-végrehajtás kézikönyve I., Fresh Art Design Kft. Budapest, 2009.

Borbíró-Gönczöl-Kerecsi-Lévay(2016): Kriminológia Tankönyv, Wolters Kluver kiadó, Budapest, 2016.

Boross Péter (1991): A közbiztonságról. Rendészeti szemle, 1991/ 3. 49-53.

Boross Péter (1993): Expozé a rendőrségről szóló törvény javaslatának parlamenti vitájához. Országgyűlési jegyzőkönyv. Az Országgyűlés 1993. október 5-i ülése. Cselekedni, most és mindenkiért!(2002) A nemzeti közép, a demokratikus koalíció Kormányának programja. Forrás: <http://www.parlament.hu/irom37/0019/0019.htm> (letöltve: 2019.március 14.)

Finszter Géza (2006): Kriminálpolitika tegnap és ma. Rendészeti Szemle 2006/12. sz., 75-89. o.

Finszter Géza (2012): A rendőrség joga. Duna Mix Kft, Budapest, 2012.

Finszter Géza (2013): Kutatási jelentés a globalizáció hatása és bűnözés-prognózis Magyarországon 2020-ig c. kutatási témában, Belügyi tudományos Tanács, Budapest, 2013.

Kacziba Antal (2009): Rendészeti stratégia és a rendészet jövőképe. Kriminológia Közlemények 67. sz. 2009., 131-146. o.

Kerezi Klára (2011): Konfrontáció és kiegyezés. A helyreálító igazságszolgáltatás szerepe a közpolitikában. Akadémiai Doktori Értekezés. Budapest, 2011.

Kolosi Tamás-Sági Matild (2006) : Rendszerváltás és társadalomszerkezet (elektronikus verzió, készült 2006-ban), <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a889.pdf> (letöltve: 2019. március 17.)

Korinek László (2015): Rendszerváltozás a belügyben. Belügyi Szemle 2015/1. sz., 5-33. Kormányprogram (1994)- Magyar Hírlap melléklete, 1994., július 18., 13. o.

Országos Kriminológiai és Kriminalisztikai Intézet (1993) kriminálpolitikai koncepciója, Ügyészségi Értesítő, XXXIX. évf. 1993/3. szám 3-6. o.

Teendők az új évezred küszöbén (1998). Új Néplap, 1998.06.30., 9.évf., 151. szám. 5.o.

Új Magyarország, Szabadság és szolidaritás.(2006). A Magyar Köztársaság Kormányának programja a sikeres, modern és igazságos Magyarországért 2006-2010.

Vári Vince (2016): A bűnüldözés relatív hatékonysága és a rendőrség PhD értekezés, PhD dolgozat, Miskolc, 2016.